

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Факультет № 6

Кафедра економіки та фінансів

Навчальна дисципліна:
“Основи економічної теорії”

***ТЕМА 11. Світове господарство та
тенденції його розвитку.***

Лектор:

к.е.н., доцент Маковоз Оксана
Сергіївна

makoksana@ukr.net

ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

- 1.Світове господарство, його виникнення та сутність.
- 2.Світова торгівля товарами та послугами.
- 3.Сучасний експорт капіталу та його форми.
- 4.Міжнародний науково-технічний обмін та його форми.
Міжнародна міграція робочої сили.
- 5.Валютна система: основні поняття.
- 6.Сучасні глобальні проблеми людства: соціально-економічні напрямки їх вирішення.
- 7.Злочинність у сфері міжнародних економічних відносин: її суть, форми прояву та шляхи боротьби з нею.

Світове господарство - це система взаємозв'язаних національних господарств, в основі якої - **міжнародний поділ праці**, різні економічні і політичні відносини.

Світове господарство охоплює всі країни, звідси його неоднорідність і внутрішня суперечливість.

Об'єктивною основою розвитку світового господарства є *міжнародний поділ праці*, тобто спеціалізація окремих країн на виробництві певних видів продукції, якими вони обмінюються.

Умови спеціалізації:

1. країна, яка бере участь у міжнародному поділі праці, повинна мати переваги (наприклад, багаті природні ресурси) перед іншими країнами у виробництві відповідної продукції;
2. мають бути країни, які потребують цієї продукції;
3. витрати на доставку продукції до місця продажу мають бути вигідні країнам і виробнику.

Умови формування світового господарства:

- ❖ утворення світового ринку (системи обміну товарами та послугами між національними господарствами);
- ❖ розвиток великої індустрії (заміна ручної праці на машинну призвела до підвищення продуктивності праці і збільшення обсягів виготовленої продукції);
- ❖ розвиток транспорту та сучасних засобів комунікації.

Основними показниками економічного розвитку держав є обсяг ВВП, що припадає в розрахунку на душу населення, обсяг ВВП на одного працівника і розмір доходів на душу населення. Основні етапи розвитку світового господарства Формування світового господарства розпочинається в період великих географічних відкриттів XV—XVI ст.

СВІТОВА ТОРГІВЛЯ

- це торгівля, яка передбачає переміщення товарів та послуг за межі державних кордонів. Її ще можна трактувати як відносини країн з метою вивезення (експорту) та ввезення (імпорту) товарів та послуг. Стан зовнішньої торгівлі характеризується низкою показників, серед яких основними є її обсяг, динаміка експорту та імпорту, товарна та географічна структура.

У сучасних умовах дедалі більшого значення набуває на світовому ринку торгівля послугами і науково-технічними досягненнями. Остання виступає у формі торгівлі патентами й ліцензіями. **Патент** дає виключне право на користування винаходом, що закріплюється у відповідному патентному законодавстві. У випадку продажу патенту монопольне право на користування винаходом переходить до покупця. Але власник патенту передає іншим фірмам право на користування винаходом не повністю, а в певних межах, тобто право продати ліцензію. **Ліцензія** - дозвіл на право використання іншою особою (фірмою) винаходу, захищеного патентом, а також технічних знань, досвіду, торгової марки. Придбання ліцензій дає змогу економити час і кошти на здійснення власних науково-технічних розробок, що особливо важливо для конкурентної боротьби в умовах сучасної НТР.

МІЖНАРОДНИЙ РУХ КАПІТАЛУ - одностороннє переміщення за кордон певної вартості в товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди. Три види міжнародного капіталу: експорт (імпорт) підприємницького капіталу; експорт (імпорт) позичкового капіталу; міжнародна допомога.

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ — ЦЕ переміщення працездатного населення із одних країн в інші терміном більше ніж на один рік, викликане причинами економічного, політичного чи іншого характеру.

За напрямком руху основними сторонами міжнародної міграції є:

- **еміграція** — виїзд працездатного населення з країни для постійного чи строкового перебування в іншій країні;
- **імміграція** — приїзд робочої сили в країну з-за кордону по квоті чи по запрошенню;
- **рееміграція** — процес повернення працездатного населення за певних причин до своєї країни.

МІЖНАРОДНА ВАЛЮТНА СИСТЕМА — це сукупність грошових відносин, пов'язаних із формуванням і розподілом валютно-фінансових та кредитних фондів, використанням розрахункових і платіжних засобів у сфері міждержавних господарських зв'язків.

Розглянемо етапи еволюції світової валютної системи:

- **Паризька система 1867**, відома як «золотий стандарт». Для кожної національної валюти було властиво золотий вміст, відштовхуючись від якого проводився обмін на інші валюти або золото. Мав місце плаваючий валютний курс.
- **Генуезька система 1922 року**, відома як «золотодевизний стандарт». Крім золотого запасу, кожна валюта світу підкріплювалася валютою провідної економічної країни, переважно англійською фунтом стерлінгів.
- **Бреттон-Вудська система 1944**, відома як «доларовий стандарт». Передумовою до формування системи став активний розвиток Америки в повоєнний період. Золото використовувалося в обмеженій кількості.
- **Ямайська система 1976 - 78 років**, відома як «стандарт спеціальних заходів кредитування». СДР виступав у форматі активів (спеціалізовані записи на рахунках МВФ). Введення СДР пояснюється прагненням усіх країн світу забезпечити собі стабільність в аспекті міжнародних взаєморозрахунків.

Питання для самоконтролю

- Що таке світове господарство?
- Які ви знаєте умови виникнення світового господарства?
- Які форми міжнародних економічних відносин ви знаєте?
- Що собою являє світова торгівля?
- Що таке валютна система і як вона діє?
- Які ви знаєте сучасні глобальні проблеми людства?
- Які сфери світового господарства використовують у сучасних умовах злочинні угруповання, та шляхи протидії цьому?

Література в бібліотеці:

- Економічна природа міжнародних злочинів: Навч. посібник / Кол.авт.: О.М. Бандурка, К.Я Петрова, О.В. Носова, В.І. Удодова, Н.В. Дзюба. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2005. – 296 с.
- Економічна теорія в схемах і таблицях: Навч. посібник / За заг. ред. проф. Петрової К.Я. – Харків: Вид-во Нац. ун-т внутр. справ, 2004. – 332 с.
- Економічна теорія: Політекономія. Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - К.: “Знання-Прес”, 2007. – 719 с.
- Макроекономіка. Навч. посібник / За заг. ред. проф. Носової О.В. – Х.: Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 254 с. (Лист МОН України від 18.02.2008 № 14/18 – Г – 438).
- Міжнародна економіка : навч. посіб. / О. В. Носова [та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Носової ; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. - Х. : ХДУХТ, С. 322
- Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / [О.В. Носова, К.Я. Петрова, Н. Г. Ушакова та ін.] ; за заг. ред. О.В. Носової ; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі . - Х. : [ХДУХТ], 2010. - 200 с.

Дякую за увагу!